

L e u q h p

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան հան-	
դերձ Օրաբերքով 180 դլ.	
Վեցամսեայ „ „ „ 100 „	
Գաւառաց համար Տարեկան հան-	
դերձ Օրաբերքով 200 „	
Վեցամսեայ „ „ „ 100 „	
Մեծ քիւթ՝ „ „ „ 2 դլ.	
Օրաբերք „ „ „ 20 դլ.	

Մանաւցմանց տողը մեկ անգամին համար
Յ զ լ է բկու անգամին համար 2 զ լ.
Դարս գացած լրագրաց նամբու ծախս-
քը Խմբագրութեան վրայ է:
Լրագրուս վերաբերեալ նամակ կամ ոք
եւ իցէ գրութիւն Խմբագիրը-Տնօրիք.
նին պիտի ուղղուի . եւ նանքաւ ծախս-
քըն ալ դրկուղին վրայ է:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆԻՔՈԼԻՄ 31 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԸ

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՅՆ ԱՌՋԵՒ
Ժամանակին անիւները գարձան և
նոր տարի մ'ալ եկաւ հասաւ . 1866
տարին այսօր իս վերջին և անդառնալի
հրաժեշտը կուտայ և 1867 տարին վաղն
իս ընթայքը կ'սկսի . Ամեն նոր տարւոյ
սկիզբ փութացեր ենք մեր սիրելի Շահ-
զին ունեցած պարտաւորութիւննիս կա-
տարել , այն է անոր զարդարացման ու յա-
ռաջդիմութեան համար իղձեր ու բա-
րեմաղթութիւններ ընել . այսօր ալ կը
փութանք վերստին կանխաւ նոյն պար-
տիքը կստարել . բայց իղձերն ու մաղ-
թանքները միայն բաւակա՞ն են . ուր մը-
նացին մեր ասկէ առաջ ըրած իղձերն
ու մնուցած յօյսերը . այսօր անցեալ
տարուան վրայ ի՞նչ յառաջդիմութիւն
ըրինք . որչա՞փ կրցինք մեր ներկայն բար-
ւոքել և ապագայն պատրաստել . նիւ-
թապէս բարոյապէս և մտաւ որապէս
ո՞չչափ գործ տեսանք :

Առաջ ըերենք այս և ասոնց նման
շատ մը հարցումներ, և ինչպէս սովոր
բութիւնն է որ ամեն իմաստուն վաճառ
ռական և առնուտել տարբերոյն փերջն
իր հաշիւներն աչքէ անցընելով կը մաք-
րէ, ելումուտքը կարգի կը դնէ, և
հաշուեկիցո. մը կը պատրաստէ, մեք ալ
՚ի քննին և ՚ի հաշիւ առնունք ինչ որ
անցեալ տարւոյն մէջ առինք տուինք,
և նայինք թէ արգեօք դրամովլուխիս
աւելցնելու վրայ ենք, թէ աւազ, ու
նեցածնիս ալ կորուսանելով՝ անհրա-
ժեշտ սնանկութեան մը փոսին եզերքը
հասած ենք, ուր քայլ մի ևս՝ և ահա
դահավեժ պիտի գլորինք :

Сүүгбәл տәрептәвән үйрөнү әрдәң
բарыптаулаш հաշուեկշիп. Мәр չունէինք.
Мәр ելց կողմәр վասներопұлғар. һаула
ең, և մәнәнәр үйрөнүш ալ միајын յоғ-
ибәрէ կәр բағқанашар, әрәп հետ үзүенә
тәжирәмәнәләр վәяյ են. Այս հմանադ-
аралығында үркөп տәрібі ապарғын գон-
даптаропұлғар է կәмән անдүрдәүләр. Әннә-
тәвәл, այն աստիճаныն հասած է әр որ
հիմնական գարմաններու և զօրաւոր
ձեռքի մәр կәр կարօտէր, որպէս զի փո-
քը ՚ Ե շատէ առաջ երթար. Ազգային
գործադիր իշխանութիւնն ամեն կող-
մանէ ապիկարութեան մէջ իյնալор. ՝
Монтаңрол քայլуяյмашն նշաններ կուտապ.
Կեդәрәнәкәмән Անшатуկәр միշտ նեղու-
թեան մէջ էր, և կәр լսուէր նաև թէ
հեռագәр ի մәр ծախքр վճարելор անդամ
ստակ չգտնուիր. Ա արքութեան ճիւ-
ղերը կապմող խորհուրդներն ըստ մեծի
մասին խանդәрбәшәл և անկայուն վիճա-
կի մէջ էին. Երեսүփиխանական ժողովոյ
նիստերը մեծ գժուարութեամբ հաղիւ-
կինային երբեմն մեծագոյն մաս գտնել.
Գաւառաց մէջ սահմանադրасы թէ եան
գործադրութիւնը տակաւին խիստ հե-
ռի կերекէր, և ամեն կողմերէ անկար-
գութեանց, տժգոհութեանց և պա-
ւակտմանց ձայններ կәр հնչէին.

Եյս ամեն վհատեցուցիչ պարա.

գայից մէջ միայն մէկ յօս մը կար , այն
է Ասհմանադրութիւնը , և նույպէս նա-
ւարեկեալը , տախտակի մը կտօրին կը
փաթթուի փրկութիւն գտնելու հա-
մար , նոյնպէս մեք ալ անոր փաթթը-
ւելով յորդոր կուտայինք որ եթէ ազգը
կուպէր որ գժուարութիւնները դիւրու-
թեան գառնային , սահմանադրութեան
գործադրութիւնը պէտք էր փութացնել
Բայց փորձը ասհմանադրութեան ինչ
ինչ անրաւականութիւնները յերեւան
հանած էր . զոր օրինակ , գործադիմ իշ-
խանութիւնը զօրաւոր և հօծ կազմու-
թենէ մը զուբէ ըլլալով՝ միշտ տկարու-
թեան ենթակայ եղած էր . և այն ,
և այն , Ոմանք վերաբննութիւն բառն
այն միջոցին արտասանեցին . բայց տա-
կաւին օրինաւոր պայմանաժամկին բա-
ւական ժամանակ կար . ուստի օրինա-
ւորութիւնը սիրողները լաւագոյն հա-
մարեցան մի և նոյն ընթացքը շարու-
նակել . միանդամայն Ասհմանադրու-
թեան վերաբննութիւնն ալ յառաջ
տանելու խարհրդառն :

Ըստ պարագայից մեջ Քաղաքական ժողովը մշակում է բայց գործադիր իշխանութեան նոյնի իսկ կազմութեան մեջ գտնուած թերութիւնն այս անգամ առաւել էս դօրանալով՝ նորմատիր Քաղաքական ժողովը բոլոր լինեան անյաջող ելաւ և ազգային գործոց վիճակն աւելի փատթարահանալ սկզբանական անհաջող առաջարկ է գիտացութիւն ո՛ր խոյրի ներքեւ կրօնական իրաւասութեան խթան գիր մ'եր մեջ ինկաւ, Արօնական ու Քաղաքական ժողովները չկրցան իրարու հետ համաձայնիլ, և Ա. Պատրիարքին ալ իր վարչովեալ խիստ հանդիպահ անօք հրաժարական առենք առ Տ. Պատրիարքին:

Ասր վրայ արտաքին գործոց պաշտօնական մարտ 20ին կիրակի օրը քսանի չափ երեսելի ազգայինք իր ապահանքը կանչելով՝ Ս. Պատրիարքին հրաժարական և միանգամայն ազգային գործոց տիտուր վիճակին պատճառերը հարցուց հրաւիրեալնելու ազգային գործոց վիճակին գլխաւորապէս սահմանադրութեան քանի մը կէտերուն գժուարաւ գործադրելի ըլլալէն առաջ գոլը ցցց տալով. Տարձք. Այսի փաշան հրամացեց որ Սահմանադրութիւնն անյափաղ վերաբննուի. ուստի անմիջապէս երկու խառն յանձնաժողովներ կազմուեցան, մէկը Սահմանադրութիւնը վերաբննելու, միւսն ալ ազգային գործերը տրամադրինելու համար. Խակ ազգային երեսով փոխանութիւնը՝ որ անվթար կը պահպէք, այս փոփոխութիւնը ըւելեացին լինեց, զգալով որ կարուեկ գարման մը պէտք էլ, և յուսապափ որ եթէ

Սահմանադրութեան վերաբննութիւնն
օր յառաջ կատարուի, գործերն առաւ-
ել կանոնական ընթացքի մը մէջ կը
մտնեն: Ինն ամիս անցան յիշեալ երա-
կու յանձնաժողովոց հաստատուելէն ի՛
վեր ազգային գործերը բարւոքեցա՞ն
արդեօք թէ վատթարացան: ո՞ւր մնաց
Սահմանադրութեան վերաբննութիւնն

Նը և ե՞րբ պիտի լմննայ : Ա արդու վերաց յանցանք դնել , և այս կամ այն անձն ազգային թշուառութեան պատճառ բռնել չենք ուզեր , այլ միայն հարցում մը կընենք . այսօր մեր վիճակը հետզետէ վատթարացած է թէուզ : Եհա անյառաղ դարմանի կարօս խնդիրը :

Հնն ամիսէ ՚ի վեր վերաբննիչ յանձնաժողովը տակաւելին իր գործը ըստապահեց, և թէպէտ Ժամանակի պատուական հանդէսն իր նոյ. • 19ի թուոյն մէջ նոր Սահմանադրութեան վրայ տեղի կութիւններ տալով կաւետեր թէ քիչ օրէն պիտի ասորագրուի և Բ. Դուռը զըկուի. բայց անկէ ՚ի վեր ամիս ու կէսեղաւ, և կը լսենք թէ տակաւին տաճկերէնի թարգմանուելու վրայ է :

Խակ գործադիր Խառնեն յանձնաժողովում որչափ ալ որ փողթ և ջանք ըրատիր ժառանգած վիճակը բարւոքելու, բայց պարզէն տեսե մեծ զօրութիւն մը կը պահսէր իրեն, այն է ազգին գործակցութիւնը, որ մի միայն Սահմանադրութեան ճշմարիտ գործադրութեամբ

կարենիլ է ստանուալ, ուստի իր ծիգելին
ալմեծ մասամբ ապարդիւն եղան. Ակ-
րօնական սնառուկը քանի զնաց նեղու-
թեան մէջ ինկաւ, և կանոնաւոր տուրք
հաւաքել անկարելի ըլլալով, կամաւոր
նուէ էրներ ժողվելու ձեւոք զարնուեցաւ.
Բայց այս առժամանակեայ վիճակը
և Սահմանադրութեան դադարումը
լաւ ազդեցութիւն չունեցան հասարա-
կաց մաքին վրայ, և մինչդեռ սահմա-
նադրական ազդու վարչութեան մ'ա-
րագ վերահաստատութիւնը նոր ե-
ռանդ մը կրնար տալ Ազգին, յապա-
զումն ու երերմունքը կասկածանաց,
տժգոհութեան և վհասութեան աեղի
տուին. Այս խորհրդածութիւնները
մեր երեակայութենէն չենք հաներ,
այլ իրեւ հաւասարիմ ժամանակիր՝
հասարակաց պատցմանց թարգման կը
կանգնիմք.

Ա երջին օրերս ԶԵ յլթունցինեւ
րէն ունաց կաթողիկութեան գիմելի և
՚ի նպաստ Սոյ ու Եղթամարայ ապօ-
բինաւոր կաթողիկոսայ ՚ի գրք դրուած
ազգավնաս ջանքելն, Եղիշին սիրան ա-
ռաւել ևս դաւնութեամբ ու կասկա-
ծանօք լցուցին: Քոլոր Եղիշը, առանց
իսկ Ս. Պատրիարքին ու Խառն ժողո-
վոյ անդամներն ՚ի բաց առնելու, ներ-
կայ վեճակին վայ խորին տժգոհու-
թիւն ցոյց կուտան, մէկն նու լնելեքը
չգիտեր, միւսն հրաժարական կուտայ,
ունանք ալ Սահմանադրութեան անու-
նըն անգամ մեղք կը համարին հնչել,
վասն զի, կըսեն, մինչեւ հիմա դրեթէ
բնաւարդիւնք չառւաւ:

Այս է ահա տարւոյն վերջը մեր ու
նեցած տիսւը հաշուեկշութը՝ Ամեն կողը
մէ աժգոհութիւն և յուսաբեկութիւնն
Վերնաւակոծութեան մէջ մեղեքի փրկու-
թեան յոյս մ'եղած տախառակին բեկորն
ալ ալեաց երեսը կը տասանի ։ Հայոց
ազգին այն գերադայն վայրկեաններէն մէ-
կուն մէջ կը դանուի, ուր կա՛մ սթա-

թեամբ որևէ ելեան անփութութիւնը
մէկ կողմ դնելով գործի սկսինք . Եւ
թէ անդարձագրելի մնացած Աահման
առդրութիւն մը մեզի մեծ բարիք չը
բաւ , կը համարձակինք ըսելու որ գործ
ծագրեալ Աահմանառդրութիւն մը կըր-
նայ լնել :

Անցեալ ասլուան մէջ աղջին ու
շադրութիւնը գրաւող կարեղոր խնդիր-
ներէն մէկն ալ Ա. Խջմիածնի կաթու-
ղիկոսական ընտրութիւնն եղաւ. Ազ-
գը նկատելով որ Ոռուսից մէջ Հայաս-
տանեաց եկեղեցւոյ վրայ ատիրող օրէնքո-
եղած Պալամէնեան եկեղեցւոյ և աղ-
ջին ինչ ինչ իրաւունքը բռնաբարած
է, հանդիսաւոր կերպով անոր գէմրո-
ղոքեց. բայց որովհետեւ ազգային երես-
փոխանութիւնը չէր դրանք Առուսիոյ
տէրութեան հաստատած օրէնքը ինքնին
փոխել, ուստի անոր փոփոխութիւնը
նորընակիր կաթուղիկոսին թողլով. Տաճ-
կաստանի հարոց իրենց հայրապետին ընտ-
րութեան մասնակցելու համար պատշա-
ճաւոր եղանակ մը որոշեց, և անոր հա-
մեմատ ընտրութիւնը կատարուեցաւ.
“Մոլոնակիր Ա. Կաթուղիկոսը քիչ ժա-
մանակէն իր ամենուը պիտի երթայ բազ-
մի, բայց կարծենք գէշ չըլլար որ ազգն
ու ազգային երեակիսանութիւնն ալ ի-
րենց պարտականութիւնը չմոռնան, և
հանդիսաւոր կերպիւ Ա. Կաթուղիկո-
սին յիշեցնել տալով Պալամէնիայի պա-
րունակած անտեղութիւնները, անոնց
փոխութեան միջայներուն վրայ կան-
խաւ բանակցին անոր հետ, և ազգային
իրաւանց համեմատ ոյն փոխութեան

յատակադիջը պատրաստեն։
Եզգային գործոց այս ընդարձակ
տեսութենէն ետև, մասնաւորապէս
հարկ կը համարինք դարձեալ յիշեցը-
նիլ զեղծութներու բարձման անհրա-
ժեշտ պէտքը, որոյ վրայ անցեալներն
ալ ազգին ուշադրութիւնը հրաւիրած
ենք։

Իսկ մեր խմբագրական պաշտօնին
դալով, չպիտի կասինք երբէք զայն խըլ-
ճի մոոք և արդարախոհութեալիք կա-
տարելէ, ինչպէս որ մինչեւ ցարդ ալ
կատարելու ճիգ թափած ենք մեր կա-
րողութեան ներածին չափ։ Ինչպէս
մինչեւ հիմա, ասկէ եաւ ալ չպիտի դա-
դարինք զեղծմանց և անկարգութեանց

գէմ մաքառելէ , և ազգին տունը կոր-
ծանուլ պարտավանցութեանց , վատու-
թեանց և դատապարտելի զեղմանց
վրայ խստանալէ .

Եյս նպատակաւ մեր էջերը միշտ
բաց պիտի ըլլան ամեն օրինաւոր գան-
գատնելու, հետևաբար թէ՛ մայրաքա-
ղաքիս և թէ՛ գաւաւաց մէջ պատաշ-
հած որ և է զեղծում ապօրինաւորու-
թիւն զրկանք և սայդն, մեզ իմաց արր-
ւած ժամանակ պատրաստ պիտի ըլլանք
լրագրոյս մէջ հրատարակելու։ Այսե-
րական կառավարութիւնը աէրութեան
մէջ գործուած զեղծմանց անիրաւու-
թեանը և հասարակաց թեանը պահ

թեանց և հարստանարութեանց բարձ
մանը հաստատապէս ջանադիր լըա-
լով, նոյն իսկ ՚ի պաշտօնէ կը ծանու-
ցանէ թէ լըագրաց արդարախոհ հրա-
տարակութիւնը չարդելուր, ինչպէս որ
անցեալները՝ Շերիաէին ուղղուած պաշ-
տօնական ազգարարութիւն մ՚ալ այս
ըսածնիս կը հաստատէր : Պլիսաւորա-
պէս գաւառաց մէջ, ուր կայսերական
կառավարութեան բարեխնամ կամաց
հակառակ շատ անդամ հարստանա-
րութիւններ ու բանութիւններ կը գոր-
ծուին, ազգայինք իրենց ձայնը լիեւ տա-
լու. զօրաւոր միջոց մ՚ունին՝ այն է լը-
րագիրը, բայց մինչև հիմա գաւառապինք
պյոտիսի պարագաներու մէջ լըագրաց
կարեւորութիւնն ըստ արժանուոյն չեն
ճանչած : Ուստի կը փութանք նոր տար-
ւայ շնորհաւորութեան առթիւ հրաւեր
կարդալ գաւառ ական ազգայնոց, որ ի-
րենց դարաւ որ թմբութենէն սթափե-
լով՝ իրենց վիճակն ու պիտոյքը լըագ-
րաց իմացընեն, որպէս զի աշխարհ իրենց
ի՞նչ վիճակի մէջ գտնուիլը դիտնայ, և
ամեն վեղծմունք ու անհարգութիւնք
հասարակաց ատեանն ելնելով իրենց ար-
ժանաւոր դատակնիքն առնուն : Այս
տեղեկութեանց համար մեր թղթակից-
ներէն ուրիշ բան չենք պահանջեր, բայց
եթէ անկողմնասիրութիւն, ծշմարտա-
սիրութիւն և կարելի եղածին չափ պար-
զութիւն ու համառօտութիւն :

E.O. 9

Յառաջիկայ նոր տարիին սկսեալ
լըազգոյս հրատարակութեան պայման-
ներուն մէջ քանի մը փոփոխութիւն-
ներ ընել որոշած ենք ազգասէր բարե-
կանաց առաջարկութեամբ ։

4. Այն շաբաթ օրերը Ստոխիս ու
վղուական մեծ թերժը պիտի հանեկը ա-
ռաջնուան պէս կը երեքշաբթի ու հինգ-
շաբթի օրերն ալ անոր կէս մեծու-
թեամբը երկու թերժ, որով լըագիրս
շարաթը երեք հրատարակութիւն պիտի
ունենայ կանոնաւոր կերպիւ.

2. Խազմաթիւ ընթերցանէր աղջայինք, մանաւանդ երիտասարդգք՝ լը-
բարդրոյս մանր թերթերուն մէջ քանի
տարիէ ՚ի վեր ձեռնարկուած թարգ-
մանութեանց յաջողաւթեամբ զլուխ
ենելը գոհութեամբ տեսնելով, իրնդ-
րեցին մեղնէ որ այսափ տարիներէ ՚ի
վեր սպասուած և երկու անգամ սկըս-
ւելէ ետք կիսկատար թողուած Թօա-
փառ ական Նըրեայի հռչակաւոր վէպի
ալ հետպհետէ թարգմանելով ամբող-
ջապէս հրանտարակերու ձեռնարկենք:

շալու, ո չըստամբակովուշ ծառապիզուք է
Այս խնդիրը՝ որ երկար ժամանակէ
՚ի վեր անյագուրդ մնացած ընդհանուր
բաղձանքի մը յայտարարութիւն էր չենք
կրնար մերժել, ուստի խոստացներ և
որոշեցինք՝ յառաջիկայ նոր տարւոյն ըս-
կիզեքէն շաբաթը երկու անգամ թա-
փառական Հրեայի հայերէն թարգմա-
նութիւնը տալ իւրաքանչիւր անգամուն
ութ երես, կամ շաբաթը տասն և վեց
երես, ասկէց առաջ հրատարակուած
Հաւատուարքնութեան վէտէն աւելի մեծ
գիրքով, այնպէս որ վեց ամիսն անգամ
մը 400 երեսէ բաղկացեալ հատոր մը
կտրմուի և հինգ կամ վեց հատորի մէջ
աւարտի:

Եւ որպէս զի մեր այս աշխատութիւնն ընթերցասէր հասարակութեան ամեն կարգերուն դիւրամատոյց ըլլայ, երեքշաբթի և հինգշաբթի աւուրց թերթերը 30-ական փարայի փաճառել պիտի տանք ամեն հայ գրավաճառաց խանութիւնները, Իշմիապի գիմացի ընթերցարանը, և ուրիշ յարմար տեղեր։

Աւզողը կինայ նաևմիայն երեքշաբթի և հինգշաբթի աւուրց թերթերուն բաժանորդ գրութիւն՝ տարեկան ութսուն դուրս վհարելով, և տեղական թըղթատարութեան կամ մեր ցըթաւիչներուն միջնորդ ստանալ։

Առ լուսանոր ոս այս հետապն մեռ

Առ յուսամք որ այս զորպով ոսր
պատուական աղդայինոց երկարժամա-
նակեաց բարձանքը լցընելու հարող կը լ-
լանք ամենակալին օգնութեամբ :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Անցեալ տարւոյն սկիզբն այն խա-
ղաղաւետ տարիներէն մէկը կը գուշա-
կէր . ուր քաջաքական խնդրոց վրայ
կտսկածները մտացած ին երկիւղներ մի-
այն կը կարծուեին . Արդի օգտակարային
միտումը՝ պատերազմն ու արիւնհեղու-
թիւնները կը դառապարտէ , և խաղաղու-
թեան յաղթութիւնները՝ այսինքն բա-
րոյական և նիւթական բարդաւաճնքը
թնդանօթաց որոտմամբ ձեռք բերուած
աշխարհակալութիւններէն նախանձար
կը համարի . Բայց այս միտումը՝ ազգաց և
տէրութեանց հակառակամարտ կրից և
շահուց դէմ զօրութիւն չունի . ուստի
տակաւին շատ հեռու ենք այնպիսի ու-
կեղ արէ մը՝ ուր գործարաններու չոին-
դը պատերազմի գոռմանց աեղջ բանէ .
Օ արմանափի , է ուրեմն որ անդ-

Հարսանալը չ ուշամ որ այց
եալ տարի այս առեն եղած նախառե-
սութիւններն ՚ի զերև ելան Գերմա-
նիոյ և Իտալիոյ մէջ ծագած տհագին
պատերազմներով։ Գերմանիոյ մէջ կը-
կու նախանձննդդէմ տէ բութիւնք վա-
զուց ՚ի վեր իրարու հակառակորդ ե-
ղած էնն ՚ի ու մանաւու շա իրարու հետ

զած էրն , և օր մ անշուշտ իրաբու հստ
զարնուելով՝ երկուքէն մեկը պիտի ընկ-
ձէր . Գերմանական ազգը մեծ ազգ
մ'էր , բայց մանրիկ աէրութեանց բաժ-
նուելով՝ իր զօրութիւնը ցրուած էր .
Այս ցրուեալ զօրութեանց համախմբմ-
բութեան համար կալմուած էր Գեր-
մանական դաշնակցութիւնը , որ Գեր-
մանական տէրութեանց ներկայացու-

ցիշներէն բազկացեալ Ըւագաժողովմը
ունէր Պիրանքֆօրթի մէջ, և այս աւա-
գաժողովին կը նախագահէին Ըւատրիտ
և Բրուսիս . Բայց աւագաժողովն այլ
և այլ ազգեցութեանց ենթակայ ըլ-
լարով, հոծ և զօրաւոր միութիւն մը
չէր կազմեր և գերմանական ազգը չէր
ներկայացըներ, ուստի իր վերանորոգ-
ման հարին զգացուած էր . Պիրանքիա-
կոս Յովսէփ կայորն 1863ին Գերմա-

նիսց վեհապետաց մեծ մասը Փրանք-
Ֆօրթ հրաւելիբերվ, դաշնակցութիւնը
նոր հիմնաց վրայ վերահստատել առաջ-
արկած էր . առկայն Բրուսիա այս հր-
բաւելին ընդունած չըլլալուն պատճա-
ռաւ Եւստրիոյ կայսեր առաջարկու-
թիւնն ալ չէր կրցած յաջողել։
Եյս միջոցն Արուսիոյ մէջ Խորամիտ

քաղաքաբէտմ' երևանիկելնէր, անյօդգողը
կամաց և անյեղի գիտաւորութեան
տէր մարդ մը, որ մեծ գործեր կատա-
րելու սահմանուած էր, Պ. ող Պիզ-
մարք Աւագաժողովին մէջ Բրուսիոյ
ներկայացուցիչն եղած և իր տչօքը տե-
սած էր անոր տիկարութիւնն ու Աւատ-
րիոյ ազգեցութեան ենթակայ ըլլալը.
Ուստի այն ատենէն միաբը գրած էր
Աւապրիոյ ազգեցութիւնը խօստակել,
և ասոր համար 1859ին Բեդրսայուրիկ
գեսապան եղած ժամանակ, երևելի անձի
մը կը զբէր ՚ի Պէրլին թէ պէտք է
Պերմանիան և սրով և հրովար վերսան-
ըոգել.

ԵՐԵՎԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

¶ · Պիլցմարքի : Բրուսիա Շւստրիոյ
հետ Տանիմարքույէն Խլպայի դքսու-
թիւններն առած էր, և իր գաշնակցին
կառաջարկէր որ ունեցած բաժնէն ձեռք-
քաշէ գրամական փոխարինութեամբ .
Ընթերցողք կը միշեն թերեւս որ Աստ-
թէ յնի գաշնադրութեան զօրութեամբ՝
Շւստրիա Հոլշմէ յնի կառավարու-
թիւնն առժամանակեայ կերպով իր վե-
րայ առած էր, Շւեղվեկինն ալ Բրու-
սիա . Շւստրիա այս առաջարկութիւնը
մերժեց և իր հակառակորդին դիտա-
ւորութեանց վրայ կասկածելով, սկսու-
պատերազմի պատրաստութիւն տես-
նել, Կոր վրայ երկու տէրութիւննե-
րը՝ փոխադարձաբար պահանջեցին ի-
րարմէ որ պատրաստութիւնները դադ-
րեցրնեն . բայց երկուքն ալ զինուելէ-
ետ չկեցան և վէճը քանի գնաց մեծ-
ցաւ .

Φωληλων ἐτεροպακων οἰκροισθενην
ξρησινεγωδε μεδε ξαμωροισθν 'η φορδ
φητεροιτ' απο.ωδωρκεց ορ Φωρηηο δε
ηεսպահաժորով մի դումարի և Աւտ.

ի բաղանածութեալ մը գուստորի և շատ ըրոյ ու Բրուսիոյ վէճը խաղաղութեամբ լուծուի : Խայց Աւատրիա այս հրատէ-ընի դէմ անընդունելի առաջարկութիւններ ըրաւ և գեսապանաժողովը չի կրցաւ գումարիլ : Կոյն միջոցին Բրուսիա ալ գերմանական գաշնակցութիւնը վերանորոգելու առաջարկութիւն մը ներկայացուց Աւագաֆօղովին, որ զայն չընդունելով մերժեց, և քանի զի Աւագաֆօղովն իրաւունքուներ դաշնակցութեանը աէրութեանց երկիրը զօրք զօրկելու և զանոնք իր իշխանութեան հրապատակեցընելով ունեցած վէճելին լուծելու, Բրուսիոյ դէմ ալ նոյն որոշումը տուաւ : Ասոր վայ Բրուսիա գաշնակցութենէն բաժնուեցաւ և իր ներկայացուցիչը Պիրանքֆորթէն ետ կանչեց : Այսպէս ահա ոչինչ պատճառ մը, այնէ երկուստեք պատերազմի պատրաստութիւնները գագրեցընելու հրավիրանաց մերժումը, որոց ներքը Վերմանիոյ մէջ միահեծան իշխանութիւն վարելու փառասիրութիւնը ծածկուած էր, իսական պատերազմի մը գուռ բացաւ Գերմանիոյ մէջ :

Իսկ Խոալիս, որ չէր կրնար ապա
հօվել քանի որ Աւատրիս իր կռնակը
կեցած էր Ա ենետիկի անաւելիկ բերգե-
րան մէջ, յարսնար առիթ գտաւ Տը-
րուսիոյ հետ միանալով իր հին թըշ-
նամեռոյն վրայ յարձակելու և Ա ենե-
տիկը գերութենէ ապատելու. Գերմա-
նիոյ և Խոալիոյ մէջ եղած պատերազմ
ներլուն ելքը յայտնի է. Աւատրիս Խ-
ոալիոյ մէջ յայթմող ելաւ, բայց Գեր-
մանիոյ մէջ չկրցաւ բրուսիական զինուց
դէմ զնել. Տասն աւուր մէջ Սասո-
վայի մեծ ճակատամարտը կորոյս, Տը-
րուսիացիք Ա ենենայի մօտեցան և մազ
մնաց որ Աւատրիոյ մայրաքաղաքն ալ
ովհար աւնուին :

Սւատրիս կայսրը մօտաւոր վտանց
զին դէմ մարտնչելու գժուարութիւնը
ները աեմնելով, **Ա**նենետիկը Գաղղիոյ
թողուց և պատուաւոր հաշտութիւն
մը ձեռք բերելու համար Կարոյեսնի
բարեկամական միջնորդութեանը դի-
մեց. **Ա**յսու ամենայնիւ պայմաննե-
րը խիստ ծանր եղան. **Ե**ւստրիս Գերա-
մանիայէն դուրս ենելու հարկադրեցաւ

սամայոց ու դաւան սխալ չարգավեցաւ
և Վարիականի վրայ ունեցած մէկ գե-
ղեցիկ և մեծ երկիրը կօրոյ։ Խակ Բը-
րուսիա Գերմանիոյ ՄԵՆ գետին հիւսի-
սային կողմը գտնուած երկիրները դրա-
ւելով իրեն հետ միացուց և հիւսիսա-
յին Գերմանիոյ մէջ մնացած մանր տէ-
րութիւններն ալ իր իշխանութեան
ներքեւ առաւ։ Հարաւային Գերմա-
նիոյ մէջ Պավեէրա, Ա կրթէ մնպէրկ և
Պատէն միայն անհատ մնացին, որոց զօ-
րութիւնը Բրուսիոյ առջեւ ոչինչ է։

Բրուսիոյ այս աստիճան մեծնալը
զանագան կասկածներ երևան հանեց և
Գաղղրիոյ մէջ ալ աղեկ աչօք չնկատ-
ւեցաւ, քանիզի գաղղրական ազգեցու-

թիւնը կը նուազեցինէր . Ասոր համար
ըսին թէ Գաղղիա Ուէնի կողմէն հա-
տուցում կը պահանջէ . բայց այս պա-
հանջումը չկատարուեցաւ , թէ և Կա-
րոլէնն Գր . պատերազմէն առաջ յայ-
տարարութիւն ըրած էր որ եթէ տէրու-
թեանց մէկը կարգէ գուրս մեծնայ և
սահմանակից գաւառաց ժողովուրդներ
Գաղղիոյ հետ միանալու հաճութիւն
առան , Գաղղիա չպիտի մերժէ . Կա-
րոլէննի այս նախատեսութեանց մէկը
կատարեցաւ , բայց միւսը ոչ . Տրուսիա
մեծցաւ , սակայն Գաղղիոյ հետ երկիր
միացընելու համար ոչ մէկ սահմանակից
գաւառի մը կամքն հարցընելու խօսք
եղաւ .

Պատերազմը Բրուսիոյ զինուորական կազմակերպութեան վրայ մեծ ու շադրութիւն հրաւիրած էր. ուստի Սարգիսոն կայսրը թէ և նոր տարւոյն առաջին օրը խաղաղութեան յառաջդիմութիւնը կը պանծացընէ, բայց և այնպէս խոհեմութիւն դատեց իր նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմել և Գաղղիոյ զինուորական դրութիւնը վերանորոգելով՝ 1 միլիոն 200.000 պատերազմով պատրաստել։ Գաղղիոյ ազատամիա լրագիրներն այս փոփոխութեան դէմ միաձայն բոլըքեցին, վասն զի բայց կարող մարդիկ կայսեր մէկ լոյկ հրամանաւը զինուոր պիտի լլասն։ Հոսուեն և Մէքսիկայէն գաղղիական զօրաց վերաբարձր որսոչուելով, առաջինն արգէն կատարուեցաւ, երկրորդն ալկատարուելու վրայ է։ Պատին տուանձին մնալով Խալիոյ հետ կը բանակցի. իսկ Մաքսիմիլիանոս կայսեր վիճակն աւելի նեղ է։ Գաղղիա, Միացեալ Սահանդիներուն պահանջմանը զիջանելով որսոչեց որ իր միջամտութիւնը դադարեցընէ յէմերիւս, ուստի Կարլոֆ կայսրուհին Մէքսիկայէն Փարիզ եկաւ իր լքակցին մեծ պաշտպանը համոզելուորպէս զի ձեռնուուութիւնը տարածամ կերպով չմիջանց վիճացընէ, բայց իր թափանան անլավ մնաց ։ Տարածագդ կայսրուհին ձեռնուուայն և սրտաբեկ Հըսում գնաց . ուր նոյն իսկ Վատիկանի պալատին մէջ՝ իներիկայութեան Հըսուման ուսահանապահեան՝ ուժապահ հե

Առաջ քահանապարս գծբաղդ հրաւանդութեան մը ենթակայ եղաւ . Ետանքնօք քահանապարտաց առջե ներկայացած հիւանդնելը կը բժշկուէին իսկ հիմո հակառակը կը պատահի .

Ա երջապէս Գաղղիա՝ Գերմանիոյ մեծ վոփուութեանց առջե լուռ չեզքութիւն մը պահելով , և Եմերիկայի մէջ ծագած գժուարութիւնն անուշ տեղը կապելով , իր բոլոր մտադրութիւնը տիեզերական տրուեստահանդէսին պատրաստութեանց նուիրեց . բայց ինչպէս անցեալ շարաթ ալ կըսէինք , Եւրոպա անսառուգութեանց մէջ կը տաշտանի . տէրութեանց մէջ անվաստահութիւնը կը տիրէ . զինեալ խաղաղութիւ-

նըն ամենուն ելումմաւաքը կը խսնդարէ՛:
նոր գաշնակցութեանց ձայներ կը լըս-
ուին . և ըստզներ կան թէ անլուծանե-
լի Արևելեան խնդիրը գալիքեալ կրյուկ-
ւի . Այս նշաններէն մէ կը միայն բաւառ-
կան է ապագային վրայ կասկածանօքնաւ-
յել տալու . Ծնցեալ տարի խաղաղութիւն
կը գուշակուէր և սպատերազմ ծագե-
ցաւ , յուսանօք որ այս տարի ալ կաս-

Հինաւուրց Անդղիան անցեալ տարի
ալիր անմիջամասութեան քաղաքականու-
թենէն չխոտորելով՝ աշխարհի նախանձը
գրաւողիր ներքին օրէնսդրութեանցքար-
ւորման ինդղիբներուն զբաղեցաւ : Ապա
Որսըն կառավարութիւնը ժողովրդեան
ընարական իրաւունքն ընդարձակելու ա-
ռաջարկութիւն մը ներկայացուց խոր-
հըրդարանին , բայց մեծագոյն մաս չկըր-

նալով գտնել՝ հրաժարական տուաւ, և
Լորտ Տէրպիի նախադահութեամբ նոր
պաշտօնէութիւն մը կազմուեցաւ . Պ.
Պրայթ և ժողովրդական իրաւանց ու .

Ներեն

Այսինչ է. նկարագրութիւնս երկարցաւ . եթէ նոր տարւոյ առթիւ ամեն ազբերու կատարած հանդէսներն ու սպազմութիւնները մանրամասնաբար պատմեմ, Այս մալ ես եղած կը լամ. այս անգամ կամայ ակամայ տրամախօսութեամբ ամանէն զարութեցայ բայց ոչ արդարե, այս տրամախօսին չափ, որ ընթերցողներուն Ենաքարսիս եղած մէկ շնչով զանոնիք Երշապիղագասէն սուրբ Գևորգայ ջանացք, և սուրբ Գևորգայ ջանացքն Պալթիկ ծովը կը ըստացունէ. իւր լուսաւոր նկատումները մինչեւ ծովաւն յատակը կը խորասուէ — ի դիտութիւն նոցա՝ որք չեն գիտեր, և Եթքրօտսայ կզլուն երկու կզեաց դէպ ի մէտեղը ենելը կարծես կը շաշափէ հեռուէն:

Ըստասնէք որ Տովին կաթի գոյնը աղէկ մը գիտե և կզեածնութեան երկունքները նկարագիտէ. մենք իրեն շարունակելի տրամախօսութիւնը վերջացնունք աւելի յատակի կերպով.

Եթէ բան մը կը պահի Ոտուսից եթէ բան մը կը պահի Բրուսից կամայն տէրութիւններուն որք գիշեր ցերեկ աշխարհականութիւն կամ երկիններուն յաւելուած կերպեն, Երշապիղագաս մ'է, բնակես յշն Երշապիղագոր, Երշապիղագոս մը որ ձագեր բերէ.

Այսնէն տարի գրեթէ Եպանից արքունական գերդաստանին պէս Յոնիական կզեաց ընտանիքն աւնոր ընդիւղով մը կատաւերու. Փետրուարի 13ին աղի կոհաններուն մէջնոնր երկիր մը գուրս ելաւ. Երջանիկ է յունաց թագուորը որ քնացած անդն աւ բան մը կը շահն. Օր մը, թերեւս, այդ կզեանին երկրագնունի գէպ ՚ի որ և իցէ մէկ կէտը ուղղելի պիտի ըլլան՝ Աստար և Լաման արդէն զեազած են այս ինդրով. Պէտք թագաւորոն ամեն կաղանդինոր ծնած կզեանին ընծայ պիտի գրէ իւր հօրը. Ենունցէ հատմալ վասն տպարան մը շնասած՝ անշուշտ Պարսի Պ. Ա. ն պիտի զրէ, որպէս զի անունը Ծինածան գնելով տրամախօսութիւն գրէ մեղք.

Գիտէք որ մարդ թշնամանել չեմ սիրեր, և թշնամանողներուն աւթիւնալ եմ, բայց արդարու քիչ մը հեղունքիւն կը գործածեմ. Զեր տրամախօսութիւններուն դիւրահականակի ըլլացուն վայ կասկածելու առնօնիկ. Անմթօրինի թատրոնին նկարագրի ընդունութիւնը բարական չէր զանդանակիւն թէ ձեւ ըններն աւելի ընդունելի պիտի ըլլացն. Պ. Պ. Ա. Յ. բատական գրիչ ունի ձեռքը, ուրիշ երւթեր չինա՞ր ընտրել իւրեւս տրամախօսութեանց համար. Դուք ալ, բարեկամ, իւրաւար կըսէք մէտեղ ամեն օր զուարձները չեն պայ.

տահիր . վասա չունի . պէտք է սպասել և զմննէք հեղունքով ու քննադատելով կարձ պարտի առթիւններն անցեալ շարթու Սուհասէտէին կամ վարձակած և անախարժ աղմակ մը հանած են, որ պահապան զինուորաց ազբու միջամը տութեամբ զագուած է. Վներէն մէկ կըն այս աղմակին մէջ ուրիշ առկ երթալը կոնկրետուեր, և կըսուր թէ եաըք մեռեր է. Տէրութեան պաշտանութիւններու նման պէտք է ըլլայ, և անոր մէջ իրամէ ան ջատուած տարրեր աստրեր զոյցիներ տեսնելով չեն կինար գատասասան մը ըստ նել վան. Ենանց կուզեր սովորունել թէ արամախօսութիւնքի վաղին ըստ կամ մասնէք մէտեղ կը բանցէ թէ գանձը 100,000 լիրայի գորիկի փոխառութիւն մ'ալ միստ կը ծանուցանել թէ գանձը 100, գունուի գունուածն է. Ըունամարի կըտար ըստ կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Եսիկայ կինայ ամեն խնդրաց մեր ձենաւ, բայց առանց կիրք մը սպասայաւ տելուն մէթէ կերպի ամենուն ալ գլայ չեղով պէտք անցնի, և ոչ մէկուն վըր բայց երկարամասն մէտեղ կը համար գատասասան մը ըստ կամ մասնէք մէտեղ կը բանցէ թէ արամախօսութիւնքի վաղին ըստ կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Եսիկայ կինայ ամեն խնդրաց մեր ձենաւ, բայց առանց կիրք մը սպասայաւ տելուն մէթէ կերպի ամենուն ալ գլայ չեղով պէտք անցնի, և ոչ մէկուն վըր բայց երկարամասն մէտեղ կը համար գատասասան մը ըստ կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Գաղղից պահներուն մէջ աղէկ կասերու ճաշակն այնչափ փափկացաւ երբեմն, որ մինչեւ չափազանցութեան հասաւ. բայց յետոյ ընականը իւր իրաւած կէպ է ըլլապով, զուարթ, զգացուն պարզ, նուրբ և չորդ համար գատասասացու բարակութիւնը ատարի աղով ալ համեմեցներու կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Գաղղից պահներուն մէջ աղէկ կասերու ճաշակն այնչափ փափկացաւ երբեմն, որ մինչեւ չափազանցութեան հասաւ. բայց յետոյ ընականը իւր իրաւած կէպ է ըլլապով, զուարթ, զգացուն պարզ, նուրբ և չորդ համար գատասասացու բարակութիւնը ատարի աղով ալ համեմեցներու կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Ես ալ տրամախօսութեամբ իւր կը զուարձակեօք մը զենց կը կալան գեմ, բարեկամ, առանց Պ. Է. յժմունի խնդրան վարագուցը վերցունելուն որ կարծես թէ առել կունքուածնեած մը կազօտէ. Սպասիկ ասոր լուծմանը, մամա քյոյտ գարուած կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Դա աղ տրամախօսութեամբ իւր կը զուարձակեօք մը զենց կը կալան գեմ, բարեկամ, առանց Պ. Է. յժմունի խնդրան վարագուցը վերցունելուն որ կարծես թէ առել կունքուածնեած մը կազօտէ. Սպասիկ ասոր լուծմանը, մամա քյոյտ գարուած կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Դա աղ տրամախօսութեամբ իւր կը զուարձակեօք մը զենց կը կալան գեմ, բարեկամ, առանց Պ. Է. յժմունի խնդրան վարագուցը վերցունելուն որ կարծես թէ առել կունքուածնեած մը կազօտէ. Սպասիկ ասոր լուծմանը, մամա քյոյտ գարուած կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Դա աղ տրամախօսութեամբ իւր կը զուարձակեօք մը զենց կը կալան գեմ, բարեկամ, առանց Պ. Է. յժմունի խնդրան վարագուցը վերցունելուն որ կարծես թէ առել կունքուածնեած մը կազօտէ. Սպասիկ ասոր լուծմանը, մամա քյոյտ գարուած կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Դա աղ տրամախօսութեամբ իւր կը զուարձակեօք մը զենց կը կալան գեմ, բարեկամ, առանց Պ. Է. յժմունի խնդրան վարագուցը վերցունելուն որ կարծես թէ առել կունքուածնեած մը կազօտէ. Սպասիկ ասոր լուծմանը, մամա քյոյտ գարուած կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Դա աղ տրամախօսութեամբ իւր կը զուարձակեօք մը զենց կը կալան գեմ, բարեկամ, առանց Պ. Է. յժմունի խնդրան վարագուցը վերցունելուն որ կարծես թէ առել կունքուածնեած մը կազօտէ. Սպասիկ ասոր լուծմանը, մամա քյոյտ գարուած կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Դա աղ տրամախօսութեամբ իւր կը զուարձակեօք մը զենց կը կալան գեմ, բարեկամ, առանց Պ. Է. յժմունի խնդրան վարագուցը վերցունելուն որ կարծես թէ առել կունքուածնեած մը կազօտէ. Սպասիկ ասոր լուծմանը, մամա քյոյտ գարուած կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Դա աղ տրամախօսութեամբ իւր կը զուարձակեօք մը զենց կը կալան գեմ, բարեկամ, առանց Պ. Է. յժմունի խնդրան վարագուցը վերցունելուն որ կարծես թէ առել կունքուածնեած մը կազօտէ. Սպասիկ ասոր լուծմանը, մամա քյոյտ գարուած կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Դա աղ տրամախօսութեամբ իւր կը զուարձակեօք մը զենց կը կալան գեմ, բարեկամ, առանց Պ. Է. յժմունի խնդրան վարագուցը վերցունելուն որ կարծես թէ առել կունքուածնեած մը կազօտէ. Սպասիկ ասոր լուծմանը, մամա քյոյտ գարուած կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Դա աղ տրամախօսութեամբ իւր կը զուարձակեօք մը զենց կը կալան գեմ, բարեկամ, առանց Պ. Է. յժմունի խնդրան վարագուցը վերցունելուն որ կարծես թէ առել կունքուածնեած մը կազօտէ. Սպասիկ ասոր լուծմանը, մամա քյոյտ գարուած կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Դա աղ տրամախօսութեամբ իւր կը զուարձակեօք մը զենց կը կալան գեմ, բարեկամ, առանց Պ. Է. յժմունի խնդրան վարագուցը վերցունելուն որ կարծես թէ առել կունքուածնեած մը կազօտէ. Սպասիկ ասոր լուծմանը, մամա քյոյտ գարուած կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Դա աղ տրամախօսութեամբ իւր կը զուարձակեօք մը զենց կը կալան գեմ, բարեկամ, առանց Պ. Է. յժմունի խնդրան վարագուցը վերցունելուն որ կարծես թէ առել կունքուածնեած մը կազօտէ. Սպասիկ ասոր լուծմանը, մամա քյոյտ գարուած կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Դա աղ տրամախօսութեամբ իւր կը զուարձակեօք մը զենց կը կալան գեմ, բարեկամ, առանց Պ. Է. յժմունի խնդրան վարագուցը վերցունելուն որ կարծես թէ առել կունքուածնեած մը կազօտէ. Սպասիկ ասոր լուծմանը, մամա քյոյտ գարուած կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Դա աղ տրամախօսութեամբ իւր կը զուարձակեօք մը զենց կը կալան գեմ, բարեկամ, առանց Պ. Է. յժմունի խնդրան վարագուցը վերցունելուն որ կարծես թէ առել կունքուածնեած մը կազօտէ. Սպասիկ ասոր լուծմանը, մամա քյոյտ գարուած կամ մասնէք մէտեղ կը յաջորդեն.

Դա աղ տրամախօսութեամբ իւ